

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВІДМІННОСТЕЙ»

1. Мета вивчення навчальної дисципліни у контексті підготовки фахівців певної спеціальності. Її взаємозв'язок з іншими навчальними дисциплінами навчального плану.

Мета вивчення навчальної дисципліни: сформувати у студентів знання з наукового розуміння індивідуальних, типологічних та групових відмінностей між окремими індивідами та групами; закріпити знання про природу, джерела та наслідки цих відмінностей, закономірності психічного варіювання; сформувати у студентів досвід практичного застосування знань у повсякденному житті та в майбутній професійній діяльності.

«Психологія індивідуальних відмінностей» пов'язана з системою наук, котрі вивчають людину. Отримані цими науками дані уможливають осягнення різнобічних аспектів людської істоти та особливостей її розвитку: історичної сутності (історія), природи людини та закономірностей її розвитку як природної істоти (фізіологія, гігієна), соціальної зумовленості її становлення як особистості (загальна психологія, психологія обдарованості, соціальна психологія, вікова психологія, психодіагностика, соціологія, політологія). Особливе місце займає ця навчальна дисципліна у становленні суб'єкта професійної діяльності та уможливує виявлення шляхів ефективної професіоналізації особистості.

2. Перелік компетентностей, здобуття яких гарантуватиме вивчення даної навчальної дисципліни. Сфера реалізації компетентностей під час працевлаштування.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Здатність надавати психологічні послуги із застосуванням сучасних технологій та методів практичної психології.

Загальні компетентності (ЗК)

компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності

ЗК 09 Здатність працювати в команді

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності

СК 01 Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 03 Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

компетентності, визначені закладом вищої освіти

СК 12 Володіння позитивною мотивацією до надання психологічної допомоги, прийняття себе та інших.

СК 13 Здатність до проведення психодіагностичного обстеження та психологічної експертизи.

СК 14 Здатність до розроблення і проведення психологічної корекції з різними категоріями населення.

СК 15 Здатність виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного освітнього середовища.

СК 19 Здатність розробляти і впроваджувати психологічні рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, фізичного і духовного розвитку й самовдосконалення особистості.

Програмні результати навчання (ПРН)

компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності

ПРН 01 Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 02 Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 04 Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН 10 Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника

ПРН 11 Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій

ПРН 13 Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

програмні результати навчання, визначені закладом вищої освіти

ПРН 19 Розробляти і проводити психологічну корекцію з різними категоріями населення.

ПРН 20 Виявляти стан і створювати психологічні умови поліпшення освітнього процесу та відповідного соціального середовища.

ПРН 21 Здійснювати заходи організаційно-методичного забезпечення профорієнтації та профвідбору.

Сфера реалізації здобутих компетентностей під час працевлаштування.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує роботу за фахом практичного психолога (на первинних посадах: 2445.2 «Практичний психолог») і може реалізовуватися у закладах освіти, психологічних реабілітаційних центрах, в освітніх, медичних установах, органах внутрішніх справ, або як приватна підприємницька діяльність з надання психологічних та освітніх послуг та ін.

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами:

Змістовий модуль 1 Теоретичні основи психології індивідуальних відмінностей як науки

Тема 1. Предмет, історія становлення і основні напрями розвитку психології індивідуальних відмінностей. Предмет і завдання психології індивідуальних відмінностей. Історія становлення науки про індивідуальні відмінності. Становлення концептуальних ідей, завдань, методів і напрямів психології індивідуальних відмінностей.

Тема 2. Принципи і методи психології індивідуальних відмінностей. Загальні принципи диференціально-психологічного аналізу. Методологія, методика та методи дослідження у психології індивідуальних відмінностей. Методи теоретичного аналізу. Психогенетичні методи. Історичні методи. Тестування. Канали отримання інформації про індивідуальність.

Тема 3. Вплив середовища і спадковості на людину. Теорії про вплив середовища і спадковості. Співвідношення понять «спадковість» - «середовище» у психології індивідуальних відмінностей. Психологічні відмінності різних вимірів індивідуальності: формально-динамічних, предметно-змістових та духовно-світоглядних властивостях між людьми. Людина як представник біологічного виду *Homo sapiens*. Організм як чинник індивідуальності. Індивід як формально-динамічна характеристика особистості. Особистість – психологічний носій соціальних властивостей. Індивідуальність – інтегральна біопсихосоціальна характеристика людини.

Тема 4. Формальні і змістові властивості індивідуальності. Темпераментальні характеристики індивідуальності. Зміст феномену «темперамент». Теорії темпераменту. Конституційна теорія темпераменту Е. Кречмера. Конституційна типологія особистостей В. Шелдона. Описова теорія темпераменту Г. Хейманса і Е. Вірси. Типології К.-Г. Юнга, Г.-Ю. Айзенка. Факторні теорії темпераменту. Типи вищої нервової діяльності за І. Павловим. Теорія Теплової-Небилицини. Психологічні теорії темпераменту. Структура темпераменту в теорії В. Русалова.

Тема 5. Психологія індивідуальних відмінностей характеру. Характер у структурі індивідуальності. Структура характеру. Я-концепція. Я-симптомокомплекс рис. Я-система орієнтацій. Акцентуації характеру. Типологічний підхід до характеру особистості. Особистісні типи. Класифікація психологічних типів за К.-Г. Юнгом. Ідіографічний підхід до особистості. Теорія рис Г.-В. Олпорта. Факторна структура особистості. Теорія Р.-Б. Кеттела. П'ятифакторна модель вивчення особистості.

Тема 6. Психологія індивідуальних міжстатевих відмінностей. Стать як біологічне явище. Стать як соціокультурний зміст поведінки (гендер). Статева ідентичність. Статеворольові стереотипи. Теорії і концепції розвитку статевої ідентичності. Еволюційна теорія статевого диморфізму В. Геодакяна. Етологія статі. Міжстатеві відмінності у психологічних якостях. Моральна свідомість чоловіків та жінок.

Тема 7. Психологія індивідуальних відмінностей здібностей. Сутність і характеристики здібностей. Постановка проблеми психології здібностей у філогенезі. Задатки. Здібності. Обдарованість. Типи інтелектуальних здібностей. Конвергентні здібності. Дивергентні здібності. Пізнавальні стилі. Типи інтелектуальної обдарованості. Компетентність. Талант. Мудрість. Геніальність як прояв обдарованості. Розумова відсталість і деменція. Тестування здібностей особистості.

Тема 8. Сутність інтелекту як психічної реальності. Інтелект. Види інтелекту. Тестологічні підходи до інтелекту. Коефіцієнт інтелекту. Однофакторні теорії інтелекту. Багатофакторні теорії інтелекту. Експериментально-психологічні теорії інтелекту. Основні проблеми й суперечності дослідження інтелектуальних здібностей. Співвідношення спадковості і середовища в детермінації інтелектуальних відмінностей. Взаємозв'язок загального інтелекту й шкільної успішності. Взаємозв'язок темпераменту й інтелекту.

Тема 9. Когнітивні стилі як детермінанти індивідуальних відмінностей. Теорії, пов'язані з дослідженням когнітивних стилів. Психологічна характеристика основних когнітивних стилів. Взаємозв'язки когнітивних стилів і їх співвідношення з продуктивними аспектами інтелектуальної діяльності. Когнітивні стилі у структурі індивідуальності.

Тема 10. Диференціальна специфіка феномену креативності. Креативність як особистісна властивість. Здатність до творчості. Творчість й інтелект. Концепція М.Воллаха і Н.Когана. Основні підходи до креативності. Душевні розлади і геніальність. Механізми і чинники креативності. Інтуїція як механізм творчості. Діагностування креативності.

Тема 11. Орієнтації особистості та стратегії спілкування. Стиль спілкування. Стилi лiдерства. Лiдер: психологiчний тип i стиль керiвництва. Стилi педагогiчного спілкування. Стилi батькiвського виховання. Соцiально значуща дiяльнiсть. Варiативнiсть асоцiальної поведiнки. Критерiї вiдмiнностей мiж соцiальними групами. Вплив суспiльної стратифiкацiї на сiмейне середовище. Вплив статусного рiвня на iнтелект. Якiсть життя соцiальних груп: iндивiдуальнi вiдмiнностi.

Тема 12. Професійна диференціація. Взаємодія психології праці і диференціальної психології. Класифікація професій і професіографія. Особистісні передумови професійної компетентності. Стратегії життєвого успіху і мотивація досягнення. Спрямованість особистості в структурі індивідуальності. Становлення індивідуального стилю діяльності. Професійні типології. Професійні інтереси та їх діагностика. Професійна самореалізація чоловіків і жінок.

Тема 13. Диференціальні крос-культурні дослідження рас, націй, етносів. Крос-культурна психологія. Крос-культурні дослідження. Культурні відмінності та їх вияви. Виховання в контексті культури. Етнічна свідомість. Національний характер.

4. Обсяг вивчення навчальної дисципліни (кількість кредитів ЄКТС, кількість годин, у тому числі годин аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи).

4 кредити ECTS: всього 120 год, з них: 60 год аудиторних: 24 год лекційних, 36 год практичних занять; 60 год самостійної роботи.

Найменування показників	денна форма навчання
Рік навчання	2
Семестр вивчення	4
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	60
Лекційні заняття	24
Практичні заняття	36
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-

Самостійна та індивідуальна робота	60
Форма підсумкового контролю	екзамен

5. Форма семестрового контролю: екзамен.

6. Інформація про науково-педагогічних працівників, які забезпечуватимуть викладання цієї навчальної дисципліни: Панчук Наталія Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології освіти.

7. Перелік основної літератури.

1. Палій А. А. Диференціальна психологія. Київ: Академвидав, 2010. 429 с.
2. Максименко С. Д. Диференційна психологія. Київ, 2013. 600с.
3. Ильин Е. П. Дифференциальная психология мужчины и женщины. Питер, 2006. 544 с
4. Кондрашихина О.А. Дифференциальная психология. Киев: Центр учебной литературы, 2009. 232с.
5. Москалець В.П. Психологія особистості Київ: Центр учбової літератури, 20013. 262 с.

Науково-педагогічний
працівник _____

Н. П. Панчук

Завідувач кафедри _____

Т. В. Дуткевич